

הפורחת בכל יום..

הניוז היומי של דרשו.

Dirshu
דרשו ד' ועוזו
קרן עולמית לחינוך
ועידוד לימוד התורה

יום שני ו' אדר תש"פ | דף היומי בבלי: ברכות נט.

דף היומי בהלכה: מסעיף ב' עד סעיף ד'.

מוסר: שמירת הלשון - שער התורה פרק ד' 'זוה לשון' עד סוף פרק ד'.

קנין חכמה הלימוד השבועי: מסכת אבות פרק ב משנה ח עד פרק ב משנה ט

סודו המופלא של הקבצן הירושלמי | האם כדאי להתחפש להמן? | הפתעה בלתי נתפסת בגבול מולדובה | 1838

הסיפור היומי

יום אחד חל שינוי בברל הקשיש. לפתע התמלא ברוח חיים, החל לחייך, לשוחח עם אנשים... רק אדם אחד ידע מה פשר השינוי הכביר הזה - רבי יחיאל מיכל טיקוצ'ינסקי זצ"ל רז"מ מוסדות 'עץ חיים'...

סודו המופלא של הקבצן הירושלמי

שעבר ברל. שמו היה רבי יחיאל מיכל טיקוצ'ינסקי, מי שעמד בראש מוסדות 'עץ חיים' בירושלים, שעליהם נמנה בית האבות שבו התגורר ברל. רק מקץ שנים רבות, לאחר שברל הלך למנוחת עולמים, גילה רבי יחיאל את מה שידע על ברל זלדוביץ.

רבי יחיאל הכיר את ברל שנים רבות. הם נפגשו כשרבי יחיאל שהה במינסק לצורך גיוס כספים למוסדות הצדקה שלו. ברל קיבל את רבי יחיאל במשרדו המפואר והסכים לתמוך כספית בבנייה ובאחזקה של מעון לקשישים ולחסרי כל בירושלים. ברל המשיך להתכתב עם רבי יחיאל ולשלוח את הסכום שעליו התחייב בפניו, עד שנותק הקשר ביניהם עקב פרוץ המלחמה ב-1914.

בפעם הבאה שרבי יחיאל ראה את ברל הוא היה פליט חסר כל המתדפק על דלתו בירושלים. למותר לציין, שכאדם שהיה אחד מתומכי המוסד הוא קיבל מיד חדר במעון הקשישים וכל צרכיו נתמלאו, ככל שהיה אפשר באותן שנות מחסור. רבי יחיאל היה בא כל יום ויושב כמה דקות עם ברל, ולבו כאב למראהו של ידידו משכבר הימים, שצרותיו הותירוהו שבור בגוף וברוח.

בוקר אחד, כאשר רבי יחיאל נקש על דלתו של ברל, קידם זה את פניו בחיוך רחב, דבר שלא קרה כבר עשרים השנה. "רבי

כל תושבי ירושלים הכירו את ברל זלדוביץ הזקן. ברל הקשיש והאומלל, אדם בודד שחי בבית אבות באחת השכונות שמחוץ לחומות העיר. היתה שמועה שברוסיה, לפני המהפכה, ברל היה איש עשיר בעל רשת מפעלי טקסטיל במינסק שפתח מכיסו למטרות צדקה ברחבי העולם. היו שאמרו שהוא היה זה שהקים את בית האבות שכעת העניק לו מזון ומגורים.

אם היה אמת בשמועות הללו, הרי שלא נותר דבר מתהילתו הקודמת. ברל היה צל אדם, בודד ללא כל חבר, שמנהגיו המוזרים היו חולניים כמעט, כמו למשל מנהגו הכפייתי להתחנן לסיגריות. כל אימת שעבר אדם על פניו של ברל ברחוב, היה ברל מושיט מיד את ידו ומבקש בהכנעה: "בבקשה, אני יכול לקבל סיגריות?" איש לא ראהו מעולם מעשן את הסיגריות הללו, ואף לא יתכן שהוא עישן את כולן - מן הסתם הוא קיבץ כמה סיגריות ביום.

אבל יום אחד חל שינוי יסודי בברל הקשיש. לפתע היה חיוך בעיניו, צעדו הפך קל ואפילו גבו הכפוף, דומה שנתיישר קמעה. הוא החל לדבר לאנשים ואפילו חדל לקבץ סיגריות. פתאום הוא נתגלה כאיש זקן ומלא חיים, בעל תודעה צלולה ונפש בריאה.

היה אדם אחד שידע את הסיפור שמאחורי השינוי הכביר

רכושי. איכשהו, הצלחתי להימנע מלהיעצר יחד עם שאר תעשייני מינסק. נמלטתי אל מעבר לגבול לתוך פולין, ומשם המשכתי לירושלים.

"כאן מצאתי מקלט, אך לא שלווה נפש. מה שהציק לי לא היה זיכרונותיי על עושרי האבוד, אלא מחשבותיי על הפועל ששמר כל הלילה על אשתו החולה וכיצד הגיע בבוקר בחיל ורעדה אל משרדי והתחנן שלא לאבד את משרתו. מהי ההרגשה להיות נתון לחסדי אדם אחר, להיות מושפל על ידי אדישותו לגורלך? הרגשתי שלא אוכל למצוא כפרה לנשמתני עד שאחווה את מה שחוה האיש הזה.

"לכן החלטתי להפוך לקבצן. לא רציתי לאסוף כסף - תיעבתי את הדבר המגעיל הזה - הלא קיבלתי את כל צרכיי מן המוסד שלך. לכן קיבצתי סיגריות. במשך שעות הייתי עומד ברחוב ומתחנן בפני העוברים ושבים לסיגריות, אך כולם התייחסו אליי בנדיבות ובחביבות, אולי מפני ששמעו על עברי, ואולי מתוך רחמים על איש זקן שקצת איבד את צלילות דעתו.

"הבוקר ניגשתי לאיש לבוש באלגנטיות וביקשתי ממנו סיגריה. האיש הביט בי בקור ואמר: 'אתה רוצה סיגריה? מה זה ענייני?... מילותיו, ובמיוחד הנימה שבה הן נאמרו, חתכו בנשמתני כסכין. מעולם לא חשתי מושפל כל כך. לרגע אחד הרגשתי שאני אפס, שכל קיומי חסר ערך לחלוטין.

"ואז חלף בי רעד מקפיא עצמות. הרי אלה היו בדיוק אותן מלים שאמרתי לאותו עובד במפעלי לפני למעלה מעשרים שנה! פתאום נמלאתי שמחה אדירה. המעגל נסגר. עכשיו אני יכול למות בשלווה, בידיעה שהקב"ה קיבל את חרטתי..."

(גיליון ישמח משה תרומה תש"פ)

יחיאל", אמר ברל נוכח הפתעתו של אורחו, "היום קיבלתי דחף מחודש לחיים. זהו היום המאושר בחיי!

"שב, רבי יחיאל", המשיך האיש הזקן, "והנח לי לספר לך קצת על עצמי. אתה יודע מה הייתי ומה אני היום, אבל אתה לא יודע איך זה קרה. אני האשם היחיד בגורלי. הקב"ה בירכני בעושר ובמזל טוב, ואני נכשלתי ולא הצלחתי לעשות שימוש נכון בברכותיו. כן, נכון שתרמתי לצדקה ביד נדיבה, וכי מפעליי סיפקו פרנסה למאות משפחות יהודיות, אבל אני הייתי עיוור למשמעות האמיתית של עושרי, עיוור לאחריות שלי כלפי אלוקים ואדם.

"חשבתי שכל העושר הזה הוא שלי, עושר המגיע לי בזכות גאונותי ועמלי. חשבתי שפועליי חבים לי את חייהם בעבור הפרוטות המעטות שנתתי להם כדי להאכיל את משפחותיהם. הייתי רודן שהשתמש בכוחו כדי למחוץ את אלה שלא השביעו את רצונו. אם עובד היה מאחר לעבודתו או לא מילא את ציפיותיי, התנפלתי עליו, הורדתי משכרו ואיימתי לפטר אותו - איום שאכן הוצאתי תכופות אל הפועל, שכן לא היה מחסור בגברים בעלי כושר גופני טוב שמילאו את הערים והתחננו לעבודה. אני נרעד למחשבה כמה חיים אמללתי בקשיות לבי. כמעט כל המפעלים ברוסיה פעלו בדרך זו - אבל האם זה תירוץ לאופן שבו התנהגתי? "אירוע אחד עתיד היה להטריד את מנוחתי שנים רבות לאחר מכן. אחד העובדים הגיע לעבודה באיחור של עשר דקות. זימנתי אותו למשרדי. כשהאיש מלמל משהו על אשתו החולה, אמרתי לו בנימה צוננת: אז אשתך חולה. מה זה מעניין אותי? ושלחתי אותו חזרה אחרי שהורדתי מחצית משכרו היומי, כפי שהיה כתוב בפירוש בכללים שפורסמו בגלוי על שער המפעל.

"האירוע הזה מציין מבחינתי את נקודת המפנה המרכזית של חיי. זמן קצר לאחר מכן, הבולשביקים הפקיעו ממני את כל

עניינא דיומא - פרשת זכור

האם ישנה חובה לקרוא 'ארבע פרשיות' ב'שנים מקרא ואחד תרגום'?

לפרשת השבוע בלבד, ולא לקריאות הנוספות עליה. וכן הורה הגר"נ קרליץ.

אולם, הנוהגים לקרוא בכל שבוע את ההפטרה לאחר 'שנים מקרא', יקראו בשבועות אלה את ההפטרה המיוחדת לארבע הפרשיות, ולא את זו של פרשת השבוע.

[ביאורים ומוספים למשנה ברורה 'דרשו', תרפ"ה, 1]

הגר"מ פיינשטיין נשאל - האם ישנה חובה לקרוא 'שנים מקרא ואחד תרגום' את ארבע הפרשיות הנוספות בשבועות אלה לפרשת השבוע: 'שקלים', 'זכור', 'פרה' ו'החודש'? והשיב - כי מדברי הפוסקים בנוגע לפרשיות הנקראות בחגים, שאין חובה לקוראן 'שנים מקרא' מפני שהן נקראות במקומן במשך השנה לפי סדר פרשיות השבוע, אנו למדים כי מצות 'שנים מקרא' היא

האם נשים חייבות בשמיעת פרשת 'זכור'?

סופר, שנשים חייבות בשמיעת פרשת זכור; והמנחת יצחק כתב שכך דעת רוב הפוסקים ומנהג רוב הקהילות, וכך יש לנהוג; וכן הורה הגר"מ פיינשטיין. וכן הורה גם הגר"ש וואזנר, והוסיף כי הנשים חייבות במצות הזכירה ואינן נזהרות לקיימה, וגם משום כך חייבות בשמיעת 'זכור', כלומר, לאו דוקא מפני חובת הקריאה המסוימת של פרשת זכור, אלא גם בשל מצות הזכירה הכללית שהן חייבות בה.

[ביאורים ומוספים למשנה ברורה 'דרשו', תרפה, 26]

בספר החינוך כתב שנשים אינן חייבות במצות זכירת מעשה עמלק, כיון שהזכירה היא כחלק ממצות המלחמה בעמלק והנקמה בו, ונשים אינן מצוות במצוות מתחום זה; ולדבריו נשים פטורות משמיעת פרשת 'זכור', וכך נקטו הבן איש חי והאבני נזר. ולדעת הכף החיים, נשים חייבות בעצם מצות הזכירה, אך פטורות משמיעת פרשת זכור, כיון שהיא מצוה ש'הזמן גרמא'; וכן הורה החזון איש - שהן פטורות משמיעת פרשת זכור. מאידך, הערוך לנר כתב בשם הג"ר נתן אדלר, רבו של החתם

סגולות וישועות

**נתנאל הרכין את ראשו על ההגה ושקע
באמירת תהלים דומעת ונרגשת. כמה דקות
של תפילה מעומק הלב פעלו את פעולתו,
ובמוחו הבזיק לפתע רעיון נועז...**

כוחה העצום של תפילה בעת צרה

על הסיוע הצבאי והמדיני שהגישו הרומנים לגרמניה. מאז ועד היום מעמדו של החבל שנוי במחלוקת, בעוד רוסיה מגדירה אותו כמדינה עצמאית, ואילו מבחינת האו"ם הוא נחשב כחלק בלתי נפרד ממולדובה.

נתנאל לא נשלח לטרנסניסטריה, אולם נאלץ לחצותה לאורכה כדי להגיע אל העיירה הנידחת שבה עמד לעשות את יום הכיפורים. מעבר הגבולות התבצע בהצלחה, ולאחר נסיעה מתישה בת חמש שעות רצופות, בעוד היום גדול, נכנס רכבו למעבר הגבול שבין טרנסניסטריה למולדובה.

כאן התעוררה לנתנאל בעיה: התאריך הרשמי של החזרת רכבו פג בחצות הלילה הקודם, ויחד עמו פג תוקף ביטוח הרכב. החוק ב'מדינת' טרנסניסטריה קובע, כי הנוהג ברכב ללא ביטוח נחשב כעבריין פלילי ואמור להיענש על כך בחומרה. נתנאל היה המום כאשר פקיד הגבולות סרב לתת לו לעבור, ואף ביקש לפסול את דרכונו כעבריין פלילי, כשהוא מוסיף, כי אף פקיד הגבולות שנתן לו להיכנס אל המדינה עתיד לתת את הדין על כך. משנוכח במצוקתו של נתנאל היתה בפיו של הזקיף הצעה

הסיפור המיוחד שלפניכם התרחש בערב יום הכיפורים שנת תשע"ח, אי שם בפינה נידחת של הגלובוס. נתנאל (שם בדוי) פעיל קירוב באחד הארגונים הפועלים במדינות חבר העמים לשעבר, עושה את ימי ראש השנה בעיירה זעירה ונידחת השוכנת במדינת מולדובה הנחשלת. בחסדי שמים הצליח להתחבר לבני הקהילה כל כך, עד שהם לא נתנו לו לעזוב את המקום טרם יבטיח לשוב ולעשות עמם אף את היום הקדוש.

שבעה ימים עמדו אפוא בפניו, שבמהלכם תכנן להגשים שאיפה ישנה ולצאת למסע ארוך על פני רחבי מדינת אוקראינה ולפקוד את קברי הצדיקים הרבים הפזורים בה. לשם כך שכר רכב מחברת השכרה מקומית והחל את מסעו.

באשמורת הבקר של ערב יום הכפורים, לאחר מסע ארוך ומייגע, התייצב נתנאל במעבר הגבול שבין אוקראינה לטרנסניסטריה. טרנסניסטריה הנה חבל ארץ צר וארוך השוכן בין הנהרות בוג ודנייסטר, עשרה קילומטרים רחבו הממוצע וארבע מאות קילומטרים ארכו. בתקופת מלחמת העולם השנייה נכבש חבל ארץ זה בידי הגרמנים וצורף על ידם למדינת רומניה, כמחווה

מעט יותר נדיבה: "אוותר לך על פסילת הדרכון אם תצא מהמדינה בחזרה דרך מעבר הגבול שדרכו נכנסת לפני כחמש שעות. אני, בכל אופן לא אתן לך לעבור", הוסיף והבהיר. נתנאל לא ידע את נפשו, הוא סב על עקבותיו והחנה את רכבו בצד הדרך, כדי לא להפריע לתנועה הזורמת. השעה המתאחרת הבהירה לו כי המחשבה על שיבה לאחור אינה רלוונטית, שכן מרבית הסיכויים שיתקע למשך כל יום הכיפורים בחבל ארץ שאפילו את שמו לא הצליח להגות. אף אפשרות של פסילת הדרכון לא באה בחשבון, שכן בלעדיו לא ניתן היה לחשוב על מעבר בין המדינות.

המחשבות המטרידות, יחד עם תחושת הבדידות וחוסר האונים, גרמו לו לכאב ראש. הוא הרכין את ראשו על ההגה ושקע באמירת תהלים דומעת ונגרשת. כמה דקות של תפילה מעומק הלב פעלו את פעולתן, במוחו הבזיק לפתע רעיון נועז.

הוא נשק לספר התהילים והשיבו לתיקו, אחר הסיר מראשו את הקסקט שאותו הקפיד לחבוש בנסיעותיו מחשש 'עינא בישא', וחשף את כיפתו הבוהקת. כך, במראה יהודי מובהק שב אל הזקיף החסון שעמד במעבר הגבול והחל לפנות אליו בעברית

צחה:

"אני יהודי! לילה זה הוא יום הכפורים שלנו, ואני מוכרח להמשיך בדרכי אל מחוז חפצי, אינני יכול לשוב לאחור, וגם פסילת הדרכון אינה אפשרות בעבורי, אנא, החתם לי את הדרכון והנח לי לעבור בזריזות".

וכאן ציפתה לנתנאל הפתעה בלתי נתפסת. הזקיף שהמתין בשתיקה אטומה עד לתום דבריו, קירב אליו את פניו במהירות ולחש בעברית רצוצה: "אני יהודי כמוך, הבנתי כל מילה, תן לי את הדרכון שלך".

נתנאל הביט בשתיקה נדהמת בפקיד הגבולות הנוטל ממנו את הדרכון, מחתימו באישור מעבר ונפרד ממנו בחיוך ובאיחולי 'גמר חתימה טובה', משם הפליג במהירות ברכבו אל העיירה השכוחה שיהודיה המעטים כבר המתינו לו בקוצר רוח. את תפילות יום הכיפורים עשה בהתרגשות יתרה, מתוך הכרה אמיתית בכוחה העצום של תפלה בעת צרה, ומתוך בקשה מעומק לב על אותן נשמות נדחות השוכנות בקצוות תבל ומצפות עדין לגאולתן.

(גיליון 'מתוקים מדבש' תרומה תש"פ)

דקה מתוקה - 60 שניות על הדף היומי

ברכה על רעם או ברק לפני נטילת ידיים?

ברכות דף נט

"לא נבראו רעמים אלא לפשוט עקמומית שבלב"

ובספר ארחות רבנו (ח"ד עמ' קנח) מובא אמר לי הגרח"ק שליט"א ששאל את מרן החזו"א זצוק"ל אם שוכב על מטתו בלילה ושמע רעם וראה ברק אם חייב ליטול ידיו ולברך, והשיב לו מרן כולי האי לא אטרחהו רבנן.

ובספרי המקובלים החמירו ע"פ הזוהר שלא לברך שום ברכה לפני נטילת ידיים, וכתב הכף החיים שיהרהר את הברכה בלב, וכמו שמצינו בפוסקים (ט"ז סי' סב) לגבי הצמא בלילה במיטתו ואין לו מים ליטול את ידיו. אמנם המשנה ברורה שם הביא את דעת המטה יהודה שניקה בכל מידי דמנקה אף אם יודע בודאות שנגע במקומות המכוסים.

(משולחנו של הרה"ג רבי מרדכי הלוי שורצבורד שליט"א מורה הוראה 'נאות שמחה' - מודיעין עילית)

אדם המתעורר משנתו באמצע הלילה ושומע קול רעם או רואה ברק, האם יברך מיד? או שאסור לברך עד שיטול ידיו, ואז כבר עובר זמן הברכה.

תשובה: כתב השו"ע (סוף סי' ד') שמותר לברך ברכות בבוקר לפני הנטילה, ואם יתכן שנגע במקומות המטונפים בשנתו צריך שינקה אותם בכל מה שמנקה, וכתב המשנ"ב בשם הזוהר שאוסר לברך בלי נטילת ידיים כשרוח רעה שורה עליהם, וראוי להחמיר כשיש לו מים, וציין לסי' ס"ב סק"ח שאם צמא בלילה במטתו וקשה לו ליטול ידיו יקנה ידיו בכותל או בכל מה שמנקה ויברך. ומפורש כתב המשנ"ב (סי' זכ"ר) שאם שמע קול רעם וברק בהיותו בבית הכסא, שיצא וינקה במידי דמנקה ויברך, שאם ישהה עד שיטול ידיו יעבור שיעור כדי דבור ולא יוכל לברך.

למה לא כדאי להתחפש להמן?

5 דברים שאולי לא ידעת על תחפושות בפורים

רבינו סימן קח), כי בישיבה שבה למד עשו כל שנה 'פורים שפיל' להמחשת סיפור המגילה, כאשר הבחורים הציגו את הדמויות. וכל שנה, הבחור שהתחפש להמן לא נשאר בלימוד ועזב את הישיבה באותה שנה.

ותחפושות מענייני עבודה זרה, כגון בגדי כומר וכדומה, לדעת הגר"ח פלאג'י זצ"ל (רוח חיים יו"ד סימן קעח ס"ק ב) אין לגשת עמה לפני העמוד, ולדעת הגר"ש אלישיב זצ"ל (אשרי האיש חלק ג פרק מח אות ו) אסור מן הדין להתחפש בתחפושת כזאת משום 'שם אלקים אחרים לא תזכירו לא יישמע על פיך'.

4. האם מותר להתחפש לליצן?

בארחות רבינו (חלק ג אות קד) מביא, שאחד פרסם שתחפושת ה'ליצן' היא המצאת הגויים בשביל חגיהם להוללות, ואסור להתחפש בה בפורים, ולא הסכים הסטייפלער זצ"ל לדבריו והתיר להתחפש לליצן, כפי שנוהגים כבר מאות שנים, וכמובא במסעי החיד"א, והגויים הם שלקחו אותה מהיהודים, ואין בדבר איסור משום (ויקרא יח ג) 'ובחוקותיהם לא תלכו' כמוזכר לגבי שטיחת עשבים בשבועות, שאף שהגויים נוהגים כך, הם למדו את המנהג מהיהודים.

5. האם מותר לחסיד להתפלל בתחפושת של ליטאי?

מנהג העולם להתפלל עם תחפושת. אמנם לדעת הגר"ש אלישיב זצ"ל (יבקשו מפיהו פורים חלק ב שער ח פרק א סעיף ט) אין להתפלל בשעה שלבוש בתחפושת, אם אין ראוי לעמוד בפני המלך. לדעת הגר"ח קנייבסקי שליט"א (או"ח עמוד ריד) והגר"ר ניסים קרליץ שליט"א (בנתיבות ההלכה פורים עמוד 205) - "אין ראוי". וכתב הגר"ש הלוי ואזנר זצ"ל (שו"ת שבט הלוי חלק י סימן יח) שחסיד בלבוש ליטאי או להיפך מותר, ודייק הגר"ר יוסף דב ספטימוס שליט"א (איגרת הפורים פרק ו הערה יג עמוד מב) שאם זו תחפושת לא מכובדת אסור, וכן כתב הגר"ר יהודה טשזנר שליט"א שלבוש משונה אסור. לדעת הגר"מ גרוס שליט"א (נקיות וכבוד בתפילה) מותר במסכה - שמקורו ברמ"א, ואסור בתחפושת; ומאידך, לדעת הילקוט יוסף (תרצה כ) מותר בתחפושת ואסור במסכה, שכן הדרך לעמוד בפני גדולים ביום זה. (נלקט מתוך מאמר בגיליון עומק הפשט כי תשא תשע"ח)

1. הרמ"א לבש מסכה בפורים

המנהג להתחפש בימי הפורים עם מסכות על הפנים ובמבחר מלבושים ססגוניים, הוא מנהג יהודי עתיק עוד מזמן הקדמונים, כמבואר בתשובת מהר"י מינץ (סימן טו), ומובא ברמ"א (או"ח סימן תרצו סעיף ח). וסיפר הגאון רבי עקיבא יוסף שלזינגר זצ"ל (לב העברי, ירושלים תש"נ חלק א עמוד ד אות ב) על הרמ"א, שנפטר כידוע בגיל ל"ג (יש אומרים שנפטר בגיל מבוגר יותר), ונפטר בל"ג בעומר, ובשנת של"ג, וכתב ל"ג ספרים - וכשהספידוהו רצו לומר עליו ל"ג שבחים, ומצאו ל"ב שבחים ולא מצאו עוד שבח אחד להשלים למנין ל"ג, עד שסיפר זקן אחד שהרמ"א נהג בפורים ללבוש מסכה ולהחליף בגדים, ועבר בכל הבתים להזכיר 'צו מעריב בזמנו' (להתפלל מעריב בזמן) כדי שלא ישכחו מפני שרדתם בסעודת פורים.

2. תחפושת בפורים - זכר לזנב של ושת

אחד הטעמים המעניינים למנהג לבישת תחפושות כתב בשו"ת כנסת יחזקאל, שהוא זכר לכמה דמויות מהמגילה שכביכול שמו (מסכות: א) המלאך גבריאל כיסה את המראה של ושת ועשה לה זנב (מגילה יב, ב; וטעם זה כותב גם באליה רבא סי' תרצ"ו ס"ק טו, שהתחפושת היא זכר למפלת ושת המלכה שצמח לה זנב); ב) אסתר כאילו שמה מסווה על פניה וכיסתה את מוצאה כדי שלא ידעו שהיא יהודיה וכל אחד חשב שהיא מאומתו (מגילה ז, ג); ג) מלאכי השרת התחפשו לבני המן, קצצו אילנות בגינת אחשוורוש והסבירו לו שכך ציום המן; ד) אליהו הנביא התחפש לחרבונה סריס המלך כמובא בפרקי דרבי אליעזר (פרק נ) ובילקוט (סימן תתנ"ט). ה) בדומה להנ"ל כתב במחצית השקל שהטעם שמתחפשים הוא על שם הפסוק (אסתר ח, יז) "רבים מעמי הארץ מתייהדים", ויש מוסיפים על פי פירוש הגר"א (מגילת אסתר שם) שאותם מתייהדים לא היו גרי אמת, ורק עשו עצמם כיהודים, וזכר לכך לובשים תחפושות ומסכות ועושים עצמנו כדמות אחרת.

3. למה לא כדאי להתחפש להמן

להתחפש לגויים, כגון להמן ואחשוורוש, דעת הגר"ח קנייבסקי שליט"א שאין בזה איסור משום חוקות הגויים, אך לא ראוי להתחפש לגוי. וסיפר בשם אביו הגר"י קנייבסקי זצ"ל (ארחות

פעם שלישית: היום בלילה, כשכולם יצמדו לדיווחי המדגמים - זה יהיה הרגע הגדול שלכם... נצלו אותו!

עשינו זאת כבר פעמיים בשנה האחרונה ולא חשבנו שהפעם השלישית תגיע כל כך מהר...
אבל הנה, בכל זאת היא הגיעה. והפעם הזאת היא קריטית במיוחד...

נגד הולמת, החלטנו לצאת במבצע ענק לעידוד לימוד התורה. הפעם, אלפים רבים בישיבות ובבתי הכנסת השכונתיים, בבתיהם של יהודים חרדיים בכל רחבי הארץ, ואפילו במטות הבחירות התוססים, יפתחו את ספר המשנה הברורה, וילמדו את החומר היומי של הדף היומי בהלכה, במשך רבע שעה, מחמש דקות לפני עשר ועד עשר דקות אחרי עשר, עם ישראל יתאחד בלימוד ההלכה", אומרים בארגון.

כחלק מההיערכות, החלו ב'דרשו' להכין את מערך השיעורים הטלפוני, לקליטת אלפי כניסות להאזנה לשיעורי הדף היומי בהלכה, וניתן להאזין לשיעורים בטלפון שמספרו: 077-2222666 כמו"כ מציע 'דרשו' לכל החפצים בכך, לפנות למשרדי הארגון, ולקבל לתיבת הדואר האלקטרוני שלהם קובץ עם עמוד המשנה הברורה שיילמד ביום שני, במסגרת הדף היומי בהלכה, בסימן ת"ס, מסעיף ב' ועד סעיף ג', כולל.

קריאת קודש זו שהגיעה לאלפים שהעבירו את המסר לחבריהם וידידיהם בבחירות הקודמות, ניכרה ובלטה בשטח במלוא עוזה. רבים וטובים התבטאו בהתלהבות: "אחרי השטייגען הגדול, אנחנו כבר ניצחנו!!". כל אחד בסגנונו הגיב בחום ובהתלהבות על הרעיון הנפלא.

אל תפספו רגעים יקרים אלה!
הפיצו הלאה את הבשורה!

לקבלת 'הפותח בכל יום' - הניוזלטר היומי של 'דרשו'
נא שלחו מייל ל- info@dirshu.co.il

עשינו זאת כבר פעמיים בשנה האחרונה ולא חשבנו שהפעם השלישית תגיע כל כך מהר... אבל הנה, בכל זאת היא הגיעה. והפעם הזאת היא קריטית במיוחד... כי ללא ספק, ההחלטה שלכם כבר מהיום לעשות זאת, תעורר על כולנו רחמי שמים ותשפיע על התוצאות.

מחר, יום הבחירות, יעמלו כולם לקיים מצוות רבותינו. אבל כשהקלפיות נסגרות, וכבר אין מה לעשות, כשכולם יצמדו לדיווחי המדגמים (שאינן שום קשר בינם למציאות...), זה הרגע הגדול שלכם. נצלו זאת!

במה דברים אמורים (למי שאינו זוכר מהפעמים הקודמות)? 'דרשו' יוצא במבצע ענק לעידוד לימוד התורה בזמן פרסום סקרי תוצאות הבחירות: "בזמן שבו הרפיון מלימוד התורה הוא הגדול ביותר, אלפים יתגברו על הסקרנות הטבעית ויקדישו 15 דקות ללימוד הדף היומי בהלכה" אומרים ב'דרשו'.

הפעם מדובר בתשובת נגד, לאחד הרגעים בהם קיים בדרך כלל רפיון עצום בלימוד התורה.

"הדקות הראשונות שלאחר פרסום סקרי תוצאות הבחירות, בסיומה של כל מערכת בחירות" אומרים ב'דרשו', "הן הדקות הקשות ביותר לעולם התורה. הסקרנות גדולה כל כך, העיסוק מסביב הנושא מתחיל כבר חודשים קודם לכן, ורבים מהשקדנים הגדולים בעולם הישיבות, שבזכותם העולם העומד, עלולים ליפול חלילה ברשתו של היצר בנושא זה.

"לכן, כדי להשיב מלחמה שעה, ולהעניק ליצר תשובת

לקדש שם שמים בדרך ד' נלך ונקדש שם שמים

אמר רבי דוד פוברסקי זצ"ל לגבאי הישיבה: השתנתה התוכנית...

חלפו ארבעים שנה. לפני שב"ק פרשת וארא תש"ע היה להגר"מ גרוסברד שכת יא"צ על אמו הרבנית גרוסברד ע"ה, והוא התעתד לקבל את המפטיר בביהמ"ד של יוצאי פוניבז' בירושלים, שם היה מחשובי וותיקי המתפללים. והנה גונב לאוזנו שנכדו של מרן הגר"ד - שאינו מהמתפללים הקבועים - חפץ לערוך שמחת בר מצוה לבנו באותה שבת, אבל המפטיר שייך, ובצדק, לדבי מנחם...

אלא שרבי מנחם סגר את המעגל, ומיד אמד: "אני נותן את המפטיר לחתן הבר-מצוה, ומשתי סיבות, ראשית, הרי למדתי מהראשישיבה שלוותר על מפטיר זה לא פחות עליו נשמה מהמפטיר עצמו. ושנית, נמצא שאני "חייב" לו מפטיר - והנה הזדמנה לי הזדמנות לפרוע חוב זה בוותר על המפטיר שלי לנינו!..."

וזה לא הסוף: מיד לאחד השבת הובהל הגר"מ לביה"ח במצב מסוכן.

כעבור חודש - בש"ק פרשת תרומה תש"ע, כעלות השחר של יום היארצייט של רבו מרן הגר"ד זצוק"ל (ו' אדר) הסתלקה נשמתו לגנזי מרומים, לאחר מעשה התברר שאותה שבת היתה האחרונה בה התפלל כשבת כציבור, והוא אכן הספיק "להחזיר את החוב" לרבו, כאשר היתה באמנה איתו שהקפיד טובא שלא להותיר חוב אפילו של פרוטה ליום המחרת. השבוע, ביום שני, יחול יום היארצייט העשרים ואחת של מרן הגר"ד פוברסקי זצוק"ל. וכאמור, גם של תלמידו הגר"מ גרוסברד זצ"ל...

שב"ק ויצא תשכ"ט, בהיכלה של ישיבת פוניבז' לפני קריאת התורה:

מהומת קלה ועיני הכל נשואות לעבר המזרח. מרן ראש הישיבה הגר"ד פוברסקי זצוק"ל קורא לפתע לגבאי (הרה"ג ר' יצחק טיקוצינסקי שיבלחט"א) ולוחש לו: "השתנתה התוכנית!" מה קרה? באותה שבת היה שבת-יארצייט למרן הגר"ד על אמו שנלב"ע ב"ד כסלו, אך היות וגם נערך ה"אויפרוף" של הגאון רבי מנחם גרוסברד זצ"ל הוחלט שהחתן יקבל את המפטיר ומרן הגר"ד עלית שלישי, אך עכשיו השתנתה התוכנית, כי זקנו של החתן הגה"צ רבי הלל ויטקינד זצ"ל כיתת את רגליו למקום - למרות חולשתו וזקנותו - ואם כך צריך לכבדו בעלית השלישי.

הנהן הגבאי בהבנה, וסיכם את הנתונים: רבי הלל יקבל שלישי וראש הישיבה יקבל מפטיר בגלל היארצייט. "לא!" - אמר רבי דוד, "כבר סיכמו עם החתן שהוא יקבל את המפטיר, וא"א לקחת את זה ממנו". הגבאי לא הבין אם כך איזה עליה יקבל הראש ישיבה, והרי לא מדובר בחתן בר מצוה שמתכוון נרגשות למפטיר, "ניין!" הכריע רבי דוד, "כבר סיכמו עם החתן, ואני לא אקבל שום עליה לפני היארצייט". וכך הווה.

לחתונה עצמה לא יכל רבי דוד להגיע היות שנערכה בליל היא"צ של אמו, אך בנקיותו חשש הוא שילעיזו שנעדר מהחתונה בגלל ש'לקחו' לו את המפטיר, לפיכך כיתת את רגליו עד לאולמי וגשל. המתין במדרכה בחוץ, ושלח לקרוא לחתן ולמחותנים ובירכם במז"ט.

מורי ורבי הגאון רבי ברוך דוב פוברסקי שליט"א, ראש ישיבת פוניבז', שאל מאוחר יותר את אביו הגאון רבי דוד זצ"ל - כיצד באמת מצא היתר לסכן את עצמו ללכת לישיבה בעודו חולה ותשוש עם חום גבוה?

מאוצרותיו של הגאון רבי אליעזר טורק שליט"א - ליומא דהילולא של מרן הגר"ד פוברסקי זצ"ל

ומטרותיו. אך בנוגע ללימוד התורה, אסור בשום אופן לעשות חשבונות, צריך פשוט לקפוץ למים".

הרבי מקוצק זצ"ל אמר פעם אמרה שנונה: "על כל מעשה ומעשה שיהודי עושה, מוטל עליו לחשב היטב את כוונותיו

והשכיח מזכרונו את כל היות העולם, וחבילי הטרדות שהקיפוהו. זוהי הכונה שאמר דוד 'בכל יום ויום הייתי מחשב ואומר למקום פלוני ולבית דירה פלונית אני הולך והיו רגלי מביאות אותי לבתי כנסיות ולבתי מדרשות', אין הכונה שבאמת תכנן כך וביטל הדבר לבסוף, אלא כונתו היתה לומר שכשרגליו הביאוהו לבית המדרש בכל יום ויום, שכח מהכל ושקע בדברי תורה.

כך היתה הנהגת אביו, ראש הישיבה רבי דוד פוברסקי זצ"ל. יכול היה רבי דוד להיות מוקף בטרדות, אפוף חולשה וחולי, אך כשהגיעה השעה לצעוד לעבר הישיבה, נדמה היה כי את כל הענינים האחרים הוא הותיר בחוץ, ונכנס פנימה כל כולו.

רבי שלום הביא לכך דוגמא ממעשה נפלא שהיה:

באחד הימים בערוב ימיו סבל רבי דוד מחום גבוה וחולשה גדולה. בני הבית דנו ביניהם אם יוכל לצאת מהבית במצב כזה. אך כל זה נשאר בגדר דיונים בלבד, משום שכאשר הגיע הזמן הקבוע ללכת לישיבה, ללא אומר ודברים וללא ספקות למיניהם, הוא אזר כגבר חלציו, שכח ממצבו הרעוע, ופשוט קם והלך! בנו הגדול, מורי ורבי הגאון רבי ברוך דוב פוברסקי שליט"א, ראש ישיבת פוניבז', שאלו מאוחר יותר - כיצד באמת מצא היתר לסכן את עצמו ללכת לישיבה בעודו חולה ותשוש עם חום גבוה? רבי דוד השיבו בסיפור, מבלי להוסיף הסבר למה מכונים דבריו:

היתה פעם אשה מבוגרת שהרופאים צוו עליה שלא לצום ביום-כפור, אך היא התעקשה שבכל אופן רצונה לצום. כמוכן שעל פי ההלכה היה מוטל עליה לא להתחכם ולהשמע להוראת הרופאים שלא לצום. אלא שבכל זאת כאשר ראה הרופא את עקשנותה, שינה את דעתו והורה שמותרת היא לצום. כשנשאל הרופא מדוע שינה את דעתו כה מהר? השיב: "הבחנתי בה שאם היא לא תצום, סכנתה גדולה יותר מאשר אם תצום. בעיני השיקול הזה עמד בבסיס ההכרעה שתצום, והכריע למול השיקולים האחרים".

עד כאן סיפר רבי דוד ולא יסף. אך את המסר הבין בנו ראש הישיבה שליט"א לבדו. עבור רבי דוד, לא לקום לתפילה בישיבה זו סכנה גדולה יותר מאשר לקום וללכת עם חולי וחולשה. הדבר היה בנפשו. מדעים!

(מתוך 'אוצרותיהם אמלא')

שמעתי מהגאון רבי שלום פוברסקי שליט"א, מראשי ישיבת 'קול תורה', כי לאחר נישואיו דיברו הצדדים על רכישת דירה במקום מעט רחוק מהישיבה, בסכום של עשרים וחמש אלף לירות, סכום עתק בימים ההם. אביו, מרן הגאון רבי דוד פוברסקי זצ"ל, ראש ישיבת פוניבז', התבטא אז שאם תימצא דירה סמוכה יותר לישיבה, הוא יהיה מוכן להוסיף גם עוד חמש אלף לירות, העיקר שהבן יגור סמוך לישיבה.

רבי דוד נימק את טעמו: "רצוני שההליכה לישיבה תעלה לו בקלות ולא בקשי. כך הוא לא יצטרך להרהר כל פעם מחדש אם כדאי כעת לטררוח ללכת לישיבה אם לא, אלא פשוט הוא יקום וילך...".

רבי שלום הביא על כך את דברי חז"ל במדרש (ויקרא רבה פרשה לה), כדי להטעים את דבריו:

חז"ל אומרים על דוד המלך שאמר לקדוש ברוך הוא: "רבנו של עולם! בכל יום ויום הייתי מחשב ואומר למקום פלוני ולבית דירה פלונית אני הולך, והיו רגלי מביאות אותי לבתי כנסיות ולבתי מדרשות. הדא הוא דכתיב 'חשבתי דרכי ואשיבה רגלי אל עדתיך'...".

לכאורה הדברים משוללי הבנה; מדוע בכל יום ויום נצרך דוד המלך לתכנן תכנית חדשה ללכת לעסקיו ולבסוף היו רגליו מוליכות אותו לבית הכנסת ולבית המדרש, וכי איננו זוכר מאתמול ומשלשום מה ארע עמו בסוף? מדוע הוא מנסה שוב ושוב לתכנן מראש תכניות על מנת שיתבטלו לאחר זמן?

אלא, הסביר רבי שלום את הדברים במתיקות רבה, ודאי אין הכונה שדוד המלך תכנן בכל יום ויום ללכת לעסקיו, ורגליו הוליכוהו לבית הכנסת. אלא כמו שאצל המלכים, כל עניני המלכות משתרגים על צווארם, עד שכל סדר יומם ומחשבותיהם טרודים ועסוקים ללא הרף בענינים שונים הנוגעים לניהול הממלכה והמדינה, כך גם דוד המלך היה עסוק וטרוד תמיד בעניני המלכות.

אך בשונה מכל המלכים, אצל דוד המלך - כל זה היה נעצר כאשר דרכו כפות רגליו על מפתן היכל בית הכנסת ובית המדרש. כשהגיע לשם הוא השיל מעליו את עול המלכות, והסיר מראשו את כל החשבונות והטרדות הרבות שהיו עלולים להעיב על עסק התורה ולמנוע ממנו מלהכנס לבית המדרש. הוא נהג בהנהגה של 'ואשיבה רגלי אל עדתיך', מיד כשנכנס פנימה שקע בעסק התורה

להתקשר לתורה מסביב לשעון

מאת הרבנים הגאונים שליט"א

הרב **מאיר שפרוכר** שליט"א
הדף היומי בבלי • עברית
שלוחה 2/2

הרב **אליהו אורנשטיין** שליט"א
הדף היומי בבלי • עברית
שלוחה 2/1

הרב **אפרים סגל** שליט"א
הדף היומי בבלי • עברית-אידיש
שלוחה 2/3-4

הרב **אריה זילברשטיין** שליט"א
הדף היומי בהלכה • עברית
שלוחה 1

הרב **יצחק לובינשטיין** שליט"א
הדף היומי בבלי • אנגלית
שלוחה 2/6

הרב **מרדכי שלמה פריינד** שליט"א
הדף היומי בהלכה • אידיש
שלוחה 1/3/1

שידורים חוזרים
ממעמדי סיום הש"ס
ומאירועי דרשו
שלוחה 5

הר"ר **יחיאל גולדברג** הי"ד
הפוחת בכל יום - באידיש
שלוחה 3/2

הר"ר **אברהם פוקס** הי"ד
הפוחת בכל יום - המייל היומי של דרשו
שלוחה 3/1

הר"י **שלום יכנס ואברהם פוקס** הי"ד
לקראת שבת מלכתא
סיפורים ופנינים מפרשת השבוע
שלוחה 7

קו השיעורים של 'דרשו' - לחייג, ללמוד, לדעת

חייגו: *4992 או 077-2222-666

מה הקשר בין אפיית המצות לכפרת העוונות החמורים?

מצות המצוה עד שיתחמם ויזיע, ודבר זה הוא 'תיקון' לעוונות החמורים.

וראוי להשגיח בדקדקנות גם על הכנת כלל המצות המיועדות לפסח, כדי למנוע מכשולות של איסור חמץ העלולים להיווצר במהלך הלישה והאפייה.

[שו"ע תס, ב, ומשנ"ב ה-ז]

ראוי לכל אדם לעסוק בעצמו בלישת המצות המיועדות לקיום מצות אכילת מצה בליל הסדר, ובאפייתן; וכן נהגו גדולי ישראל, לבטל מתורתם, ולהשגיח בעצמם על תהליך הכנת המצות, ואף להשתתף בעצמם בהכנתן, כפי הכלל האמור בכל המצוות - 'מצוה בו יותר מבשלוcho', דהיינו, שמצוה שאדם מקיים בעצמו, גדולה יותר מאשר כשמקיים אותה באמצעות שליח. וכתבו הפוסקים בשם האריז"ל, שראוי לאדם להתייגע בהכנת

מהי ה'הקדמה' המיוחדת לאפיית מצות בערב פסח לאחר חצות?

לפני תחילת הלישה, יכול לבטל את הפירורים כל עוד לא החמיצו. ולמרות ביטול הפירורים, ראוי לדרוך עליהם מיד לאחר נפילתם באופן שלא יבואו עוד לידי חימוץ; ולאחר האפייה יש לנקות את כלי הלישה והרידוד, את משטחי הלישה והרידוד, ואת הרצפה, ואם נמצאו בעת הנקיון פירורים מהבצק - יש לשורפם.

[שו"ע תס, ג, ומשנ"ב ח, ט, י ריב; ביאורים ומוספים דרשו, 21]

האופה מצות בזמן איסור חמץ, כלומר מאחר חצות היום של ערב פסח, עד לסוף חג הפסח, 'יבטל' לפני תחילת הלישה את כל הפירורים שיפרדו מהבצק; משום שלאחר שיפרדו מהבצק וישהו ויחמיצו, לא ניתן עוד לבטלן, כיון שבזמן איסור חמץ לא ניתן לבטל חמץ, אך כשמבטלים בטרם יחמיצו, הרי בשעה שמחמיצים כבר אינם ברשותו, ואינו עובר על איסור חמץ. ואם שכח לבטל

ה'מבטל' חמץ בשפה שאינה מובנת לו - האם הביטול חל?

ודבר זה אינו נכון, שהרי הפירורים אינם נעשים הפקר מעצמם. וצריך לומר את נוסח הביטול בשפה המובנת לו. ובדיעבד, אם אמר בשפה שאינה מובנת לו - אם מבין שענינה של אמירה זו הוא ביטול החמץ, הביטול חל, אך אם הוא סבור שאמירה זו היא כעין תפילה, הביטול אינו חל.

[משנ"ב תס, יא; ביאורים ומוספים דרשו, 25-26]

בהמשך לאמור: נוסח ביטול הפירורים הוא כך: "כל הפירורים שיפלו בשעת הלישה והעריכה, וכן בצק הנדבק בכלים, אני מבטל אותם", או: "אני מפקיר אותם". ויש שכתבו שצריך להתנות שהביטול יחול בזמן שהפירורים יפלו, או ידבקו לכלי. ואין לומר בנוסח הביטול: "הפירורים שיפלו... הם הפקר", כי לשון זו עשויה להתפרש כאילו הם הפקר מעצמם, ולא שהוא מפקירם,

* המצה הנאכלת בליל הסדר לשם מצות אכילת מצה, צריכה להיות שמורה מחמץ לאורך תהליך הכנתה, לשם המצוה. ובחובה זו, נכללות הלישה, רידוד הבצק, והאפייה. ולכתחילה חובה להקפיד על כך גם ב'ניקור' המצה בגלגלי השיניים. ונחלקו הפוסקים בנוגע לטחינת החיטים, אם היא נכללת בחובה זו של שמירת המצות. ורצוי להקפיד על כך בכל שלבי הכנת המצה, מהקצירה ועד האפייה.

* לדעת פוסקים רבים, לא ניתן לקיים ב'מצות מכונה' את מצות אכילת מצה בליל הסדר. ויש מתירים.

מה שלמדנו לפני מאה ימים:

דבר היתר שנצלה לְצַד דבר איסור - האם מותר באכילה?

היינו שהוא מכיל כחמש מאות ושמונה עשרה 'ביצים' (כ"ו-17 ליטר, לשיטות השונות); ונחלקו הפוסקים: יש אומרים שמידה זו מתייחסת לכלל חללו של התנור, אך רבים סוברים שרק כאשר הנפח שמקרקעית התנור ועד לגובה טפח הוא במידה הנ"ל, הוא נחשב לתנור גדול.

[שו"ע תמו, א, משנ"ב יא ר"ג, ושעה"צ ו-ז; וראה שם, ח; ביאורים ומוספים דרשו, 19-20]

במספר מקומות בגמרא, נחלקו אמוראים אם 'ריח' של איסור נחשב כאיסור עצמו, כלומר, בצלייה של דבר היתר יחד עם דבר איסור, בו זמנית, בתנור אחד, ובאחד מהם יש שומן - האם השומן גורם שריח האיסור מתערב בדבר ההיתר, או לא. ולהלכה, לכתחילה אסור לצלותם יחד, אך בדיעבד, אם מדובר במאכלים שאינם חריפים (ראה במקורות), מותר לאכול את דבר ההיתר. ואם התנור גדול ופתוח, מותר לכתחילה לצלותם בו. ו'גדול',

הלוח היומי

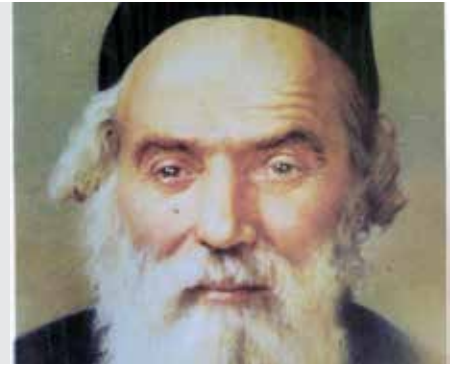
ו' באדר | רבי דוד ב"ר שלום פוברסקי זצ"ל, ר"י פוניבז' ב' ישועת דוד

ביום זה נשרפו עקד"ה כאלף מיהודי טולדו הי"ד, על ידי האינקוויזיציה הארורה ימ"ש. יום זה הוא "פורים קובנא", על שקיבלו תושביה היהודים בשנת תקמ"ג, אישור לחזור אליה, לאחר גירושם הכפול (תקי"ג, ותקכ"א).

יארצייט:

- תקפ"ו: רבי משה ב"ר אריה לייב הלוי זצ"ל, אב"ד איבניצא וב' ליקוטי יוסף.
- תקצ"ז: רבי אלכסנדר זושא ב"ר אברהם הכהן זצ"ל, אב"ד פלוצק וב' יקר מפז.
- תרכ"ח: רבי אברהם ב"ר צבי תאומים זצ"ל, ב' חסד לאברהם.
- תרע"ו: רבי נפתלי ב"ר שלמה אמסטרדם זצ"ל, תלמיד הגרי"ס.
- תרע"ז: רבי אלימלך ב"ר יונה אשכנזי זצ"ל, אב"ד הורודנקא.
- תרצ"ג: רבי יוסף ב"ר דוד בוימגרטן זצ"ל, אב"ד שיף-שוהל וינה, ב' פרדס יוסף.
- תרצ"ה: רבי חנוך צבי ב"ר פנחס הכהן לוין זצ"ל, גאב"ד בנדין.
- תשל"ו: רבי אברהם אליהו ב"ר מיכאל כי טוב (מוקוטובסקי) זצ"ל, ב' ספר התודעה וספר הפרשיות.
- תש"ב: רבי שמעון בצלאל ב"ר מאיר צבי ניימאן הי"ד, ב' פנינים יקרים ועוד.
- תשנ"ט: רבי דוד ב"ר שלום פוברסקי זצ"ל, ר"י פוניבז' ב' ישועת דוד.

מה חמור יותר - לשון הרע בסתר או לשון הרע בפניו?

הצטרפו אלינו ללימוד היומי בספר 'חפץ חיים'

גם בפני הנידון, מוכח מכך שבאמת לא משתמע מדבריו כל גנות, ולכן מותר. אולם דיבור שבועאי משתמע ממנו גנות, ואפילו רק אבק לשון הרע, ודאי שאסור לאומרו גם אם היה מוכן לאומרו בפניו של הנידון.

בביאורים ומוספים שבמהדורת 'דרשו' מביאים בזה מקובץ 'מרפא לשון', שאם בדבריו ובתנועותיו לא משתמע לגנאי, רק משער שהשומעים יפרשו את הדברים לגנאי מחמת תכונת הביקורת שבהם, אסור, וכמו שכתב ה'חפץ חיים' בהלכות רכילות שאסור לספר לאיש נרגן [שמטבעו רואה כל דבר לחובה], וכתב שהסכים על כך הגרש"ז אויערבך.

ואמנם, אם בדבריו ותנועותיו לא משמע לגנאי וגם אין לו לחשוש שיבינו השומעים לגנאי, ולבסוף פירשוהו לגנאי, הביא בשם הגר"ש הומינר שלא נתנה תורה למלאכי השרת ואין לו לחוש למה שקרה לבסוף, וכן מעשים בכל יום שאחד מספר סיפור או הלכה ויש מי ששומע באופן שונה מהאמת ומכוונת המספר, ואין לומר שהמספר עבר מחמת כך על איסור לשה"ר, וכתב שכן הסכים הגרש"ז אויערבך.

בסדר הלימוד היומי ב'חפץ חיים' מתחילים היום כלל ג' מהלכות לשון הרע. בסעיף א' דן החפץ חיים בהבדלים שבין לשון הרע הנאמר בסתר ובין לשון הרע הנאמר בפניו של האדם שעליו נסובים הדברים.

לשון הרע שלא בפניו - כאשר המספר מקפיד לספר בסתר ואינו חפץ שיתגלו הדברים לאותו פלוני - חמור יותר, משום שאז עובר המספר על "ארור מכה רעהו בסתר". מאידך, בלשון הרע הנאמר בפניו יש גם כן צד של חומרא, בכך שהמספר מלביש עצמו במידת העזות והחוצפה, והוא מעורר יותר מדנים על ידי זה, וכמה פעמים מגיעים על ידי כך להלבנת פנים.

בהמשך לדברים אלו, בסעיף ב' עוסק ה'חפץ חיים' בסיפור לשון הרע "באפי מרה" - כלומר בפניו של האדם שעליו מדברים. מצינו בחז"ל היתר לדבר באופן של 'אפי מרה', והחפץ חיים מסביר בסעיף זה מתי שייך ההיתר.

כותב ה'חפץ חיים', שההיתר שייך רק לגבי אבק לשון הרע. דהיינו, דיבור שיש לו שתי משמעויות, לגנות ושלא לגנות, והדבר תלוי בצורת האמירה, בתנועות המספר וכדומה - על כך נאמר, שאם מספר זאת באופן ובצורה שכדוגמתם היה מוכן לומר זאת

מרון הרב שך אמר: יהודי מסלוצק סיפר לי מה ששמע מזקני הדור שעבר, שפעם בעל ה'יסוד ושורש העבודה' ראה את הכומר המקומי בא לקראתו, והיה הלה בעל גוף רחב, גבה לבב וקומתו זקופה. והיסוד"ע תמה: "פליאה היא בעיני, כומר זה, הרי איננו לומד תורה, מהיכן שואב הוא מבע כזה של שביעות רצון שהוא שמן ומדושן כל כך?!...!"

(בית היין עמ' קמו)

נשתדל להתמלא בסיפוק ובאוויר על זכותנו העצומה להיות בניו של הקב"ה ולעבדו ולגרום נחת רוח לפניו.